

SOU 2015:91 Digitaliseringens transformerande kraft

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Kollegiet har ombetts svara på remiss avseende digitaliseringens transformerande kraft. Utredningen tar ett brett grepp på frågan och berör digitaliseringens påverkan horisontellt i samhället. I enlighet med kollegiets uppdrag kommer vi att kommentera de delar som rör utrikeshandeln och den inre marknaden. Kollegiet har tidigare utrett frågan om handelshinder på den digitala inre marknaden¹ samt internationellt.² Kollegiet har konstaterat att specifik lagstiftning på det digitala området behöver ta hänsyn till den snabba utvecklingen av ny teknik och nya marknadsmodeller. Vi konstaterade vidare att även lagstiftningsområden som inte vid en första anblick omfattas av dessa nya marknadsmodeller behöver ta denna teknikutveckling i beaktande.

Eftersom lagstiftningen är så pass långsam i förhållande till den snabba teknikutvecklingen måste regler på alla områden utformas med långsiktighet i beaktande. Lagstiftning av god kvalitet är enligt kollegiet sådan som är välgrundad, uppdaterad, tydlig och flexibel.³ För att lagstiftningen ska hålla över tid anser vi att flexibilitet och teknikneutralitet är av största vikt.

3.4.3 Lagar och regler

Med hänsyn till ovan delar kollegiet utredningens slutsatser runt hur lagstiftningsarbetet bör utformas med hänsyn till proaktivitet, kontinuitet

¹ Online Trade Offline Rules (2015)

² E-handel - nya möjligheter, nya hinder (2012)

³ OTOR s. 44

och flexibilitet. Kollegiet delar även utredningens beskrivning av hur teknikutveckling och användningsmönster gör att många lagar och regler inte fungerar såsom avsetts. För att råda bot på detta menar utredningen att det krävs att översyn, anpassning och framtagande av ny reglering sker skyndsamt.⁴

Kollegiet vill i detta sammanhang påtala att ett allt för snabbt framtagande av ny lagstiftning är förenad med vissa risker.⁵ Kommerskollegium skulle istället hellre se att flexibilitet och teknikneutralitet utgjorde de främsta principerna vid framtagande av nya regler. Kollegiet menar att det med nuvarande lagstiftningsprocess, under alla omständigheter förblir en omöjlighet för lagstiftaren att hålla samma tempo som teknik- och marknadsutvecklingen.

3.3.4 Villkor och regler

Utredningen tar upp ett sådant exempel på när regelverket är anpassat till en marknadsmodell som inte tar digitaliseringen i beaktande under avsnitt 3.3.4. Utredningen konstaterar här att den digitala utvecklingen transformerar arbetsmarknaden på ett sätt som utmanar villkor och regler.⁶ Kollegiet har också noterat att digitala plattformar i vissa fall skapar nya mellanhänder som gör att lagstiftning, praxis eller kollektivavtal fungerar varken för konsumenter eller dem som är utförare eller säljare av tjänsten. Dagens lagstiftning är anpassad till ett vertikalt synsätt och är avsedd att skydda en svagare part i transaktionen. Utredningen konstaterar att befintliga företag anser att de utsätts för illojal konkurrens i detta hänseende.

Utredningen pekar på utmaningen i att skapa ett regelverk som tillhandahåller tillräckligt skydd för konsumenter och arbetstagare, samtidigt som det tar tillvara digitaliseringens möjligheter och möjliggör innovativa affärsmodeller.⁷ Kollegiet har studerat nationella åtgärder för att stävja illojal konkurrens och omstörtande (disruptiva) teknologier och marknadsmodeller.⁸ Vår slutsats är att lagstiftaren behöver anta ett balanserat angreppssätt där även det faktum att dessa innovationer riktar sig mot ett behov som marknaden inte uppfyllt tas i beaktande. För restriktiva åtgärder från lagstiftarens sida kan därför leda till att konsumenterna nekas tillträde till en tjänst som de uppenbarligen efterfrågar. I de exempel som kollegiet studerat har det även visat sig att alltför förhastade åtgärder från lagstiftarens sida ofta leder till oönskade

⁴ S. 97

⁵ Se vårt resonemang kring EU:s datalagringsförordning på s. 44 i OTOR

⁶ S. 90

⁷ S.91

⁸ OTOR s 43 samt Bilaga II

resultat. Åtgärder som syftar till att stävja illojal konkurrens på ett område kan mycket väl komma att hindra innovation inom ett annat teknikområde eller marknadssegment på ett sätt som är omöjligt för lagstiftaren att förutse. Kollegiet anser vidare att det är viktigt att de skyddsintressen som åberopas (konsumentskydd, skydd för arbetstagare etc.) inte används för att skydda hela marknadssegment från konkurrens.

3.5.3 Öppna data

Kollegiet delar utredningens slutsats att öppna offentliga data är en förutsättning för det digitaliserade samhället och utgör en bas för ökad gränsöverskridande handel med digitala tjänster baserade på öppna data. Det bör i detta sammanhang framhållas att Sverige ligger som näst sista land i det index som OECD tagit fram kring öppna offentliga data.⁹ Detta bör även ses i ljuset av det svenska genomförandet av PSI-direktivet.¹⁰

3.5.4 Integritet och säkerhet

Kollegiet delar utredningens uppfattning att det är centralt för utvecklingen av det digitala samhället att hitta rätt tillämpning av begreppet integritet. Det EU-rättsliga regelverket på området¹¹ utgår från överföringen av persondata. Kollegiet har i ett flertal utredningar pekat på vikten av dataöverföringar i internationell handel och produktion.¹² Definitionen av vad som är att betrakta som persondata blir därmed central för den skyddsnivå som företagen måste anpassa sig till samt vilka möjligheter de har att överföra data till tredje land. I en allt mer globaliserad och digitaliserad verklighet kommer möjligheten att överföra data i allt större grad att påverka handeln, i alla led av köpprocessen. Den svenska definitionen av begreppet personlig integritet kommer att ha en inverkan på tolkningen och tillämpningen av EU-reglerna i Sverige. Det är därför av yttersta vikt att dessa nya handelsmönster tas i beaktande.

4.4 Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen

Kollegiet delar utredningens ståndpunkt att lagstiftaren kontinuerligt behöver beakta, följa och förhålla sig till den digitala omställningen. Vi kommenterar utredningens konkreta förslag i enlighet med vad som framförts ovan.

⁹ Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives”, OECD Working Papers on Public Governance, No. 22, OECD

¹⁰ Direktiv 2003/98/EC

¹¹ Dataskyddsdirektivet 95/46/EG och den framtida dataskyddsförordningen (EU) 2016/679

¹²Bl.a. i No transfer no trade (2014) och No transfer no production (2015)

4.4.1 Genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning

Kollegiet stödjer utredningens förslag att tillsätta en utredning i syfte att göra en kartläggning över digitaliseringsförsvårande lagstiftning i samhället. Kollegiet har genom sitt arbete med att kartlägga handelshinder stött på sådan lagstiftning på e-handelsområdet och välkomnar att dessa tas upp i denna kontext.

Kollegiet välkomnar vidare de föreslagna utredningarna om arbetsrätt och konsumenträtt i den digitala ekonomin (4.4.2) samt om socialförsäkringssystemens anpassning till den digitala ekonomin.(4.4.3)

Kommerskollegium vill i detta sammanhang påtala vikten av koordination och samsyn mellan dessa utredningar såväl som med befintliga utredningar på området.¹³

4.5 Kompetens för det digitala samhället

Utredningen konstaterar att samhället har brist på specialister såväl som på arbetstagare med olika basala former av digital kompetens. I det sammanhanget vill kollegiet påtala vikten av personrörlighet för att snabbt kunna fylla dessa luckor. Företagen behöver ett transparent och tydligt regelverk såväl som snabba procedurer hos myndigheterna för att snabbt kunna möta ändrad efterfrågan och nya teknologiska utmaningar.¹⁴ Den globala konkurrensen ökar ständigt på de områden som främst omfattas av digitaliseringen och det kan förväntas bli allt svårare att locka specialister inom smala teknikområden till Sverige.¹⁵

4.7.1 Utveckla en strategi för datadriven innovation

Kollegiet delar utredningens syn på datadriven innovation som en ny källa till tillväxt. Kollegiet skulle i detta sammanhang vilja poängtera att en öppen handelspolitik har visat sig ge spridningseffekter för innovation såväl som tillgång till den senaste teknologin samt skalfördelar för innovationsbaserade företag.¹⁶ En nationell strategi för datadriven innovation bör ta detta i beaktande.

4.8 Säkerhet och Integritet i en digital tid.

¹³ T.ex- M 2016:01 Utredningen cirkulär ekonomi och Fi 2015:13 Utredningen om Användarna i delningsekonomin

¹⁴ Se kollegiets studie Trade Costs of visas and Work permits (2015)

¹⁵ T.ex vad gäller 3d-printing i kollegiets studie Trade Regulation in a 3D Printed World (2016)

¹⁶ ITIF, Contributors and Detractors: Ranking Countries' Impact on Global Innovation (2016)

Sedan utredningen skrevs har den nya dataskyddsförordningen¹⁷ antagits. (se ovan under 3.5.4) kollegiet har tidigare svarat på remiss¹⁸ avseende slutbetänkandet i utredningen om informations- och cybersäkerhet i Sverige SOU 2015:23. Vi påtalade då vikten av att det svenska regelverket tar hänsyn till betydelsen som dataöverföringar har i dagens handels- och produktionskedjor. Precis som nämnts ovan är definitionen av personlig integritet intimt kopplad till definitionen av vad som är att betrakta som persondata vilket i sin tur får en inverkan på tillämpningen av regelverket. Vidare anser kollegiet att frågan om cybersäkerhet är viktig, inte bara för den personliga integriteten men också för företagens möjligheter att utvecklas och vara innovativa.¹⁹ Kollegiet ser här ett behov av att infrastrukturutvecklingen möter de nya krav som en ökad digitalisering ställer. Kollegiet ser i detta hänseende också ett behov att underlätta handeln med olika säkerhetslösningar.

Kollegiet efterlyser därför en samsyn och koordinering med de utredningar som föreslås (under 4.4.1-3) samt de utredningar som pågår.²⁰

4.10 Förslagen i relation till arbetet på EU-nivå

Kollegiet delar utredningens förslag om Sverige ska verka för att få till stånd en främjande miljö för datadriven innovation och regelförenkling inom ramen för den digitala inre marknadsstrategin.

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck i närvaro av utredaren Ola Landström, föredragande. I den slutliga handläggningen har även deltagit ämnesrådet Magnus Rentzhog.

Agnès Courades Allebeck

Ola Landström

¹⁷ (EU) 2016/679

¹⁸ Dnr: 2015/01032-2

¹⁹ T.ex mht till risken för industrispionage

²⁰ Dir:2014:65, 2014:164 samt 2014:74

